

LITERKA

leden 2013

Milí čtenáři Literky,

podařilo se Vám vstoupit do nového roku pravou nohou? Věřím, že ano. Památník Vás hned v prvních dnech zve na letos první výstavu věnovanou spisovateli, publicistovi a divadelnímu kritikovi spojenému s Brnem, Josefu Merhautovi. Od jeho narození letos uplyne 150 let. Další velké výročí letošního roku je spojené s příchodem slovanských věrozvěstů na Velkou Moravu. Jejich odkaz chce připomenout literární soutěž Skrytá paměť Moravy a především kurzy Krocení literární múzy, jejichž další ročník v tomto měsíci právě startuje. Pokud je Vám líto, že se již nevejdete do věkových kategorií této

- » Editorial
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Lednová výročí
- » Pošli to dál!
- » Literární kaleidoskop
- » Josef Merhaut
- » Co rok dal
- » Tři otázky pro Petra Oslzlého
- » Zveme v roce 2013

soutěže, můžete se i Vy zúčastnit kurzů tvůrčího psaní v rámci nového společného projektu Památníku a Knihovny Jiřího Mahena s názvem Literární kaleidoskop. Více si o něm můžete přečíst uvnitř tohoto čísla zpravodaje. Přijměte také pozvání na lednové StřeDění; jeho hostem bude osobnost neodmyslitelně spojená s Divadlem Husa na provázku, Petr

Oslzlý. Na konci Literky Vám ve zkráceném přehledu představíme jednotlivé akce a výstavy, které jsme pro Vás na letošní rok připravili.

S přáním, ať Vám rok přináší dny naplněné zdravím, láskou a spokojeností, se loučí

Vaše Romana Macháčková

Verše měsíce
ledna

Oldřich Mikulášek

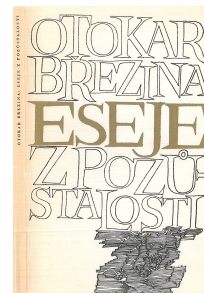
Sníh

Neslyšný hukot sněžení,
až duše celá oněmí.
Co s city, city oněmí,
když duše celá oněmí
v hukotu tichém sněžení?

Některá (nejen) literární výročí měsíce ledna 2013

k Novému roku 1968

vydalo brněnské nakladatelství Blok knihu s názvem Eseje z pozůstalosti. Z rukopisné pozůstalosti Otokara Březiny ji pro tisk připravil a poznámkami i podrobným doslovem opatřil Otakar Fiala. K vydání knihy svých esejů se Březina chystal pravděpodobně již v roce 1914. Jeho rozhodnutí ovlivnily však válečné události, které inspirovaly básníka k napsání dalších esejů, proto v roce 1916 odmítl vydání i těch již k tisku připravených – i s ohledem na možnost cenzury. Knižní otištění Březina později stále odkládal. A tak přesto, že jednotlivě byly eseje vydány dříve časopisecky, v úplném souboru vyšly takto otištěny poprvé právě v roce 1968. Jednotlivé části autor věnoval myšlenkám na téma práce, řeč, smysly, city, utrpení, smrt, láska nebo svoboda. Tedy těm, které jsou a budou vždy aktuální pro všední den každého člověka.

Nejblíže akce a výstavy Památníku písemnictví na Moravě

Rendez-vous o desáté

Pravidelné čtvrtední mimořádné programy pro návštěvníky od 9 do 99 let (a více) na vybraná témata vždy v 10 hod.

3. ledna – Velká Morava; 10. ledna – Rukopisy; 17. ledna – J. A. Komenský; 24. ledna – Literární Morava; 31. ledna – Velká Morava

8. ledna, 16 hod., vernisáž výstavy Josef Merhaut – literát dramatického Brna

Výstava věnovaná brněnskému spisovateli, publicistovi a divadelnímu kritikovi z přelomu 19. a 20. století potrvá do 31. března.

30. ledna, 17 hod., Středění: Experiment na divadle

Beseda s dramaturgem, scenáristou, divadelním pedagogem a hercem Petrem Oslzlým, osobností spjatou s Divadlem Husa na provázku a ředitelem Centra experimentálního divadla.

Kurzy tvůrčího psaní Krocení literární múzy pořádané v rámci literární soutěže pro mládež Skrytá paměť Moravy. „Pošli to dál!“ je téma letošního ročníku.

22. 1. – Rajhrad, Památník písemnictví na Moravě, areál benediktinského kláštera (I. kategorie v 10:00–11:00 hod.; II. kategorie v 11:15–12:15 hod.)

24. 1. – Hodonín, Masarykovo muzeum v Hodoníně (I. kategorie v 10:00–11:00 hod.; II. kategorie v 11:15–12:15 hod.)

28. 1. – Znojmo, Jihomoravské muzeum ve Znojmě (I. kategorie v 10:00–11:00 hod.; II. kategorie v 11:15–12:15 hod.)

30. 1. – Nový Jičín, Muzeum Novojičínska (I. kategorie v 10:00–11:00 hod.; II. kategorie v 11:15–12:15 hod.)

Zájemci se mohou přihlásit zasláním e-mailu na adresu: pamet@muzeumbrnenska.cz.

Pošli to dál!

Znáte mladého spisovatele nebo spisovatelku, jejichž talent ještě nebyl objeven? Řekněte jim o literární soutěži Skrytá paměť Moravy. Je-li jim přinejmenším 12 a maximálně 19 let, mohou se do soutěže přihlásit a být tak objeveni. Letošní ročník vyzývá k napsání příběhu na téma „Pošli to dál!“ Možná ve vás tato větička budí vzpomínku na dětskou hru známou jako tichá pošta. Jeden druhému šeptáme důležité sdělení, poselství! Letos inspirovalo vznik tématu soutěže poselství, které si předáváme již po několik generací, od dob Cyrila a Metoděje. V tomto roce to bude již 1150 let od doby, kdy soluňští bratři přišli na Velkou Moravu. Zde začali sloužit mši ve staroslověnštině – jazyce místnímu obyvatelstvu srozumitelném. Pro tento jazyk vynalezli písmo hlaholici a šířili tak mezi Slovany křesťanství a vzdělanost. I když na Moravě nezůstali dlouho, nelze pochybovat o jejich historickém významu, a to nejen pro naši zemi.

Necháme-li trochu namáhat naše mozkové závity, jistě přijdeme na desítky myšlenek – poselství – jež jsou předávána z pokolení na pokolení a jsou pro nás velmi důležitá a obdivuhodně odolávají času. Na počátku jejich cesty však byla něčí idea, představa. Kdo je vymyslel? Byl to učitel? Vynálezce? Muzikant? V příbězích, které napíšete, můžete nechat ožít postavy, které v průběhu dějin zemí českých šířily myšlenky, které nezapadly a ovlivnily třeba i dnešní svět. Vyprávět můžete i příběh obyčejného člověka, jenž jako součást lidského řetězce nějaké poselství přijal a poslal je dál... Fantazii se meze nekladou. Jedna však přece: šířit se dají i myšlenky špatné či škodlivé. Chtěli bychom, abyste se zaměřili na poselství dobrá, na hodnoty, které zůstávají.

Těším se na vás na seminářích tvůrčího psaní Krocení literární múzy, na nichž můžeme společně hledat inspiraci k tvorbě příběhu.

Kristýna Címalová

Literární kaleidoskop

Od února poprvé nabídne Památník spolu s Knihovnou Jiřího Mahena společný projekt

Literární kaleidoskop. Čtyřměsíční kurz je určen zájemcům o literaturu ve věku osmnáct let a výše. Garanti jednotlivých okruhů si pro ty, kteří se rozhodli zasednout do „literárních škamen“, připravili zajímavosti rozdělené do čtyř částí. Ta první je věnována tvorbě prozaického textu. Chcete-li se naučit podnítit fantazii pro nalezení nosného tématu se zajímavým příběhem a reálně vykreslenými postavami, je kurz určen právě vám. Naučíte se jak aktivační techniky, tak i soubor řemeslných spisovatelských dovedností. Nejen

krocení literární múzy je k tvorbě textu důležité. Stejně tak schopnost vytvářet rešerše, získávat potřebné informace, případně vědět jak a kde vzniklé texty následně publikovat. O tom všem pojednává okruh druhý pod názvem Hledání nalezeného. Literární škamna přinesou přednášky o literatuře 19. a 20. století, nenechte si však mýlit, nepůjde o opakování dobře známých fakt z oblasti literatury. Poodhalíte ty životní osudy spisovatelů, o nichž se v klasických čítankách nedočtete. Písemný projev je známkou vzdělanců, nejdříve však každý z nás musí ovládnout komunikaci verbální. Jak se vyjadřovat zkrátka a jasně, jak naslouchat a reagovat asertivně, avšak s myšlenkou na pravidla etiky? Umíte vtipně podat anekdotu nebo převyprávět vámi napsaný text? I to v jednom z bloků zjistíte. Bude-li vás již školní lavice tlačit, můžete se vydat i na plánované exkurze – do tiskárny, Památníku písemnictví na Moravě, vydat se na literární procházku Brnem nebo se setkat s osobnostmi, jimž se hra se slovy a textem stala nejen zábavou.

Josef Merhaut – Literát dramatického Brna

Výstavní činnost nového roku zahájí Památník písemnictví výstavou věnovanou brněnskému spisovateli původem z Čech Josefu Merhautovi, od jehož narození letos uběhne 150 let. Výstava volně navazuje na hlavní výstavní počín minulého roku, který přiblížil život a tvorbu bratří Mrštíků. Josef Merhaut byl s Mrštíky spřízněn nejen generačně, ale především s Vilémem Mrštíkem jej pojilo přátelství i shodná umělecká východiska směřující k realistické a naturalistické próze.

Ačkoli se jedná o dnes již pozapomínaného autora je považován za vůdčí osobnost českého kulturního Brna přelomu 19. a 20. století. K této roli jej předurčovala jak dlouholetá pozice šéfredaktora jednoho z klíčových českých deníků *Moravská orlice*, tak také celoživotní aktivní zájem o divadlo, v němž prosazoval uvádění kvalitního repertoáru a podporoval talentované umělce, jiné začínající herce Eduarda Vojana a Hanu Kvapilovou.

Jedním ze základních ideových svorníků veškeré Merhautovy veřejné činnosti se stala služba národní myšlenky. Zvláště výrazně se projevila také v jeho spisovatelské tvorbě a právě jeho prozaické dílo tvoří hlavní obsahovou náplň výstavy. Merhautovy prózy nepředstavují nikterak rozsáhlý celek. Jeho jádro tvoří tři povídkové sbírky, spadající svým vznikem do 90. let 19. století, na něž navazují dva romány, vydané v prvních letech 20. století. Ačkoli někdy bývají literární kvality Merhautových děl zpochybňovány, nelze jim upřít vysokou dokumentární hodnotu, s níž se ujímají náročných témat své doby. Národnostní boje se v nich neoddělitelně spojují se sociální problematikou – Merhautovy postavy pocházejí vesměs z nízkých sociálních vrstev a často je provází hmotná bída. Spolu s nimi procházíme brněnskými předměstími, která ve stejné době živelně rostla: okolí Cejlu, Černá pole, Husovice, Zábrdovice. Ve svých povídkách je Merhaut věrný tehdy moderní naturalistické metodě: jednání jeho nehrdinských hrdinů je prakticky zcela předurčeno prostředím, ze kterého pocházejí nebo do něhož vstupují. Často přitom využívá metody kontrastu: město x venkov, Češi x Němci, bohatství x chudoba. Oproti politickým a sociálním tématům zpracovávaných v povídkách se ve svých románech více věnuje otázkám mravní očisty jedince, přistupují motivy náboženské, popisy prostředí ztrácejí svou naturalistickou vyhraněnost.

Více se dozvíte na výstavě, která v Památníku písemnictví trvá do konce března. Srdečně Vás na ni zveme!

Ilustrace Artuše Scheinera
k Merhautově povídce *Had*

3 OTÁZKY pro

Petra Oslzlého

Je začátek nového roku, jistě Vás v něm čekají zajímavé události. Prozradíte, na které z nich se nejvíce těšíte?

Předpokládám, že otázka směřuje k událostem divadelním. Hned na konci ledna nás čeká nové „vydání“ neboli premiéra a jen několik málo repríz scénického časopisu Rozrazil. Síly k jeho realizaci spojují opět Divadlo Husa na provázku a HaDivadlo, přizváni jsou další spolupracovníci, především mladí režiséři. Tématem bude naše nynější krize. Měla by to být otevřená výpověď o problémech současnosti. Leden tedy

bude měsícem intenzivní, ale i zajímavé práce. Dramaturgicky také spolupracuji s Ivem Krobotem na scénické kreaci na téma Magorovi, která bude mít premiéru 23. února v Divadle U stolu. Jejím materiálem budou především verše Ivana Jirouse, jejich jakousi konkrétnější osnovu či asociativní protipól budou tvořit úryvky z deníků jeho dcery Františky. Divadlo Husa na provázku také v září oslaví 45 let od svého založení opět akcí Divadlo v pohybu. Událostí pro mne budou všechny inscenace všech tří divadel soustředěných v Centru experimentálního divadla.

Co popřejete jako ředitel Centra experimentálního divadla jednotlivým souborům?

Vyhraněnou a nápaditou dramaturgii. Mají velký herecký i režisérský potenciál, toho je nutné využít k výpovědím, jež budou lidsky vzrušující a budou se živě dotýkat problémů, v současnosti i těch obecnějších - ale o nic méně aktuálních - spojených s naší existencí ve světě. Věřím, že nebudou nadbíhat diváckému očekávání směřujícímu spíše ke konvenci, že budou hlediště provokovat a zasévat znepokojivé myšlenky. Přál bych jim i nám všem, aby touto dramaturgií vyvolávali velký divácký zájem, protože by to znamenalo, že naplňování kulturních potřeb společnosti není ovládáno konzumními tendencemi. V současnosti to tak bohužel je, což je znepokojivé.

Jste autorem několika knižních titulů. Přemýšlíte o dalším? Na jaké bude téma?

Samozřejmě. Knižních projektů mám několik, pevněji v plánech zakotvené mají spíš odborný charakter. Ten první, o kterém již mohu mluvit, by měl být hotov - i v tištěné podobě - do konce srpna. Dlužím jej divadlu, ale i sám sobě. Bude to publikace o areálu Divadla Husa na provázku a Centra experimentálního divadla na Zelném trhu. Otevřen byl 5. září 1993, získal jednu z nejprestižnějších českých architektonických cen, má unikátní parametry nejméně v středoevropském rozměru. V podtitulu by měla mít uvedeno „pokus o antropologii divadelního prostoru“. Pokusím se tedy nejen o architektonický popis tohoto areálu, ale především o jeho rozbor jako divadelního prostoru, jenž je moderní variací na alžbětinský tvar, o rozbor jeho kvalit jako místa, v němž se odehrává setkání komunity společně se zabývající ohledáváním tohoto světa, jíž společně tvoří herci a všichni realizátoři představení a diváci. Akcent chci klást právě na ono mezilidské setkání a jeho estetické i etické kvality. Samozřejmě rozvíjím i jiné autorské plány, které se divadla tolik nedotýkají. O těch bych raději mluvil, až přijde jejich čas - až na ně bude čas.

Prof. Mgr. Petr Oslzlý je neodmyslitelně spjatý s Divadlem Husa na provázku, kde postupně jako herec, dramaturg, scénárista a umělecký šéf; od roku 1993 je ředitelem Centra experimentálního divadla. V letech 1984–89 byl spoluorganizátorem tajného univerzitního bytového semináře ve spolupráci s britskou The Jan Hus Educational Foundation a Chartou 77. V letech 1990–92 působil jako poradce prezidenta Václava Havla.

Plán výstav a akcí na rok 2013

Výstavy a akce na rok 2013

9. 1. – 31. 3. Josef Merhaut – literát dramatického Brna

Výstava věnovaná brněnskému spisovateli, publicistovi a divadelnímu kritikovi z přelomu 19. a 20. století.

březen – srpen Vítězslav Nezval – život, dílo

Básník, dnes snad více než kdy jindy vzbuzující emoce, je osobností, která se v české literatuře nedá obejít. Umělec, jehož dílo i osudy jsou svědectvím i součástí vítězství a proher našich dějin a umění v první polovině 20. století.

3. 4. – 30. 6. Moravské vydavatelství se představuje

Pokračování cyklu o vydavatelstvích ze současné Moravy, tentokrát věnované brněnskému nakladatelství Barrister & Principal, které spolupracuje s řadou vědeckých institucí a realizuje množství zajímavých projektů.

duben – červen Alois Mikulka – sochař, ilustrátor, spisovatel

Alois Mikulka, malíř, sochař a spisovatel se v roce 2013 dožívá osmdesátin a je stále velmi činný. V nedávné době mu vyšly další knihy, které jsou skrz naskrz autorské – je autorem textu, jeho grafické podoby a samozřejmě ilustrací.

18. května Muzejní noc

červen – září Surrealisté z Moravy

Surrealisté (nejen) z Moravy je skupina, která se nazývá Stir up a má v duchu klasického surrealismu internacionální složení.

3. 7. – 29. 9. Baťa – od projevů k próze a poezii

Písemné projevy zakladatelů baťovského impéria mají svéráznou dikci, vlastní slovník a v neposlední řadě i literární ambice. Výstava bude dalším příspěvkem ke stále živému fenoménu Baťa.

září – prosinec Malíř spisovatelem – Jakub Obrovský

Jakub Obrovský, výrazný malíř a sochař, představitel tzv. akademismu v českém výtvarném umění a přímý protipól moderny, měl i literární schopnosti. Svědčí o tom nejen vydaná literární díla, ale i jeho rukopisy.

září – prosinec Od Ferdy po Jonatána

Výstava o nejznámějších i méně známých postavičkách kreslených příběhů, ale i o jejich autorech, kteří se prostřednictvím zvířecího světa snažili rozveselit nebo poučit (nejen) nejmenší čtenáře.

2. 10. – 1. 12. Jiří Sumín

Amálie Vrbová – polozapomenutá představitelka moravského realismu skrytá za mužským pseudonymem.

4. 12. – 5. 1. 2014 Co rok dal

Ukázky z nových přírůstků do sbírek Památníku za rok 2013.

Termíny zahájení a zakončení některých výstav mohou doznat změn v závislosti na dokončení rekonstrukce nových výstavních prostor.

Stejně jako v loňském roce se můžete těšit na pravidelný podvečerní pořad Středění, jarní a podzimní přednáškové cykly, Jarní knižní bleší trh a Rajhradský den s knižním bleším trhem nebo Den poezie i řadu dalších pravidelných akcí. Nově se Památník připojí také k tradičním akcím knihoven, např. Čteme dětem nebo Týden knihoven. Zajímavé akce pro Vás připravuje i Klub přátel památníku.

Prostory benediktinského kláštera jsou pro potřeby Muzea Brněnska (Památníku písemnictví na Moravě) rekonstruovány s pomocí finančních prostředků Jihomoravského kraje, Norských fondů a Regionálního operačního programu Jihovýchod.

Evropská unie
Evropský fond pro regionální rozvoj
Investice do vaší budoucnosti

Vydává Muzeum Brněnska, příspěvková organizace

připravuje Památník písemnictví na Moravě

Klášteř 1, 664 61 Rajhrad

tel. 547 229 136

e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz

www.muzeumbrnenska.cz/rajhrad.htm

Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Romana Macháčková

Autoři textů: Kristýna Cimalová, Jiří David, Vojen Drlík, Romana Macháčková

Vychází desetkrát ročně, číslo 1, ročník 7.